

Biblioteka
XX vek

Urednici
Aleksandar Šurbatović
Anja Marković

Naslov originala
Kurt Vonnegut, Jr.
SLAUGHTERHOUSE-FIVE
OR THE CHILDREN'S CRUSADE

Copyright © 1969 by Kurt Vonnegut, Jr.
Copyright renewed 1997 by Kurt Vonnegut, Jr.

This translation published by arrangement with Delacorte Press,
an imprint of Random House, a division of Penguin Random
House LLC

Copyright © ovog izdanja dela *DERETA doo*

KURT VONEGAT

KLANICA PET
ILI DEČJI KRSTAŠKI RAT

Preveo sa engleskog
Branko Vučićević

Beograd
2015.
DERETA

*Za Meri O'Her
i Gerharda Milera*

*Kravica muče,
Probudi se luče,
Ali Isus, boga mali,
Nikad da se plačem javi.*

SVE SE OVO ODISTA DOGODILO. Manje-više. U svakom slučaju, delovi o ratu prilično su istiniti. Jedan momak koga sam poznao *stvarno* je streljan u Drezdenu zato što je uzeo čajnik koji mu nije pripadao. Drugi momak koga sam poznao *stvarno* je pretio da će posle rata unajmiti revolveraše da poubijaju njegove lične neprijatelje. I tako dalje. Izmenio sam sva imena.

Ja sam se *stvarno* vratio u Drezden 1967, zahvaljujući parama Gugenhajmove zadužbine (bog je poživeo). Mnogo je ličio na Dejton, Ohajo, samo sa više praznih placeva. Mora biti da tlo sadrži tone i tone brašna od ljudskih kostiju.

Vratio sam se onamo sa jednim starim ratnim drugom, Bernardom V. O'Herom, pa smo se sprijateljili sa šoferom taksija koji nas je odvezao do klanice gde su nas, kao ratne zarobljenike, zaključavali preko noći. Šofer se zvao Gerhard Miler. Rekao nam je da je neko vreme bio američki zarobljenik. Mi smo ga pitali kakav je život u komunističkom režimu, a on reče da je isprva bilo grozno, jer su svi morali tako naporno da rade, a nije bilo krova nad glavom ni hrane ni odeće. Ali sada je mnogo bolje. Ima prijatan stančić, a njegova kći dobija izvrsno obrazovanje. Njegova majka je spaljena u drezdenskoj ognjenoj oluji. Tako mu je to.

Za Božić je poslao O'Heru dopisnicu i evo šta je na njoj pisalo:

„Vama i vašoj porodici, kao i onom vašem prijatelju, želim srećan Božić i Novu godinu i nadam se da ćemo se ponovo sresti u svetu mira i slobode, u taksiju, ako slučaj bude hteo.”

To mi se veoma dopada: „Ako slučaj bude hteo”.

Bilo bi mi odvratno da vam pričam koliko me je ova drljava knjižica stajala novca i anksioznosti i vremena. Kad sam se, pre dvadeset tri godine, vratio kući iz Drugog svetskog rata, mislio sam da će mi biti lako da pišem o uništenju Drezdena, jer ću imati samo da saopštim ono što sam video. A mislio sam, takođe, da će to biti remek-delo, ili da ću bar zaraditi grdne pare, pošto je tema tako velika.

Ali iz mog duha tada nije izašlo mnogo reči o Drezdenu – ili bar ne dovoljno da se od njih napravi knjiga. Pa ne dolaze mnoge reči ni sad, kad sam postao stari kenjac sa uspomenu, sa pal-mal cigaretama, sa odraslim sinovima.

Razmišljam koliko je drezdenski deo mojih sećanja bio neupotrebljiv, a koliko je Drezden mamio da se o njemu piše, pa me to podseća na onaj slavni limerik:

*Bio jednom mladić iz Stambola,
Koji se ovako obraćao svome udu:
„Uzeo si mi sve bogatstvo
I upropastio zdravlje,
A sad nećeš ni da piškiš,
ti, matora ludo”.*

A prisećam se i pesme koja ovako ide:

*Zovem se Jon Jonson,
Radim u Viskonsinu,
Radim tamo u pilani.
Ljudi koje srećem ulicom
Pitaju: „Kako se zoveš?”
A ja velim:
„Zovem se Jon Jonson,
Radim u Viskonsinu...”*

I tako dalje u beskonačnost.

Tokom godina ljudi koje sam susretao često su pitali na čemu radim, a ja sam obično odgovarao da je glavna stvar knjiga o Drezdenu.

Jednom sam to rekao Herisonu Staru, filmskom reditelju, a on podiže obrve i upita: – Da li je to antiratna knjiga?

– Jeste – rekoh. – Valjda.

– Znate li šta ja kažem ljudima kad čujem da pišu antiratne knjige?

– Ne. Šta im to kažete, Herisone Staru?

– Kažem: „Zašto umesto toga ne napišete anti-*ledničku* knjigu?”

On je, naravno, time mislio da će uvek biti ratova, da ih je isto toliko lako zaustaviti kao lednike. I ja tako mislim.

A čak i kad ratovi ne bi neprestano dolazili, poput lednika, i dalje bi ostala obična stara smrt.

Kad sam bio nešto mlađi, dok sam radio na svojoj slavnoj knjizi o Drezdenu, upitao sam jednog starog ratnog druga, koji se zvao Bernard V. O'Her, da li mogu da ga posetim. On je bio okružni tužilac u Pensilvaniji. Ja sam bio pisac na Kejp Kodu. U ratu smo bili redovi, pešadijski izviđači. Nikad nismo očekivali da ćemo posle rata zaraditi pare, ali nam je obojici sasvim lepo išlo.

Poverio sam Belovoj telefonskoj kompaniji da ga pronađe. Oni su po tom pitanju divni. Ponekad me u kasne noćne sate spopadne jedna bolest, u vezi sa alkoholom i telefonom. Napijem se, a ženu oteram od sebe dahom koji smrdi na iperit i ruže. A onda, govoreći ozbiljno i elegantno u telefon, tražim od telefonistkinja da me povežu sa ovim ili onim prijateljem za koga godinama nisam čuo.

Na taj način sam dobio vezu sa O'Herom. On je mali, a ja sam visok. U ratu smo bili Pat i Patašon. U ratu smo zajedno pali u zarobljeništvo. Na telefonu sam mu rekao ko sam. Uopšte mu nije bilo teško da poveruje. Bio je budan. Čitao je. Svi ostali u njegovoj kući su spavali.

– Čuj – rekoh – ja pišem tu knjigu o Drezdenu. Treba mi pomoć da se setim raznih stvari. Pitam se da li bih mogao da dođem da te vidim, pa da pijemo i pričamo i da se prisećamo.

Nije bio oduševljen. Kazao je da ne može bogzna čega da se seti. Ali, ipak, reče da dođem.

– Mislim da će vrhunac knjige biti pogubljenje jadnog starog Edgara Derbija – rekoh. – Ta ironija je *tako* ogromna. Ceo jedan grad biva spaljen, a hiljade i hiljade ljudi pobijene. I onda tog američkog pešadinca hapse u ruševinama zato što je uzeo čajnik. Pa mu sude na propisan način i onda ga strelja vod za streljanje.

– Aha – reče O’Her.

– Zar ne misliš da je to pravo mesto gde treba da dođe vrhunac?

– Ja se u to ne razumem – reče on. – To je tvoj zanat, a ne moj.

Kao maloprodavac vrhunaca i uzbuđenja i ocrtavanja likova i divnog dijaloga i napetosti i sukoba, ja sam mnogo puta skicirao drezdensku priču. Najbolji nacrt koji sam ikad napravio, ili bar najlepši, beše na poledini rolne tapeta.

Upotrebio sam bojice svoje kćeri, za svaku glavnu ličnost drugu boju. Na jednom kraju tapeta bio je početak priče, a drugi kraj je bio završetak, a tu je zatim bio srednji deo koji je činio sredinu. A plava linija se spajala sa crvenom, pa sa žutom, a žuta linija se onda prekidala, jer je ličnost predstavljena žutom linijom umrla. I tako dalje. Uništenje Drezdena prikazano je vertikalnim pojasom narandžastih krstića, a sve linije koje su još bile u životu prolazile su kroz nju i izlazile na drugu stranu.

Kraj, gde su se prekidale sve linije, bejaše repište na obali Elbe, na domaku Halea. Padala je kiša. Rat u Evropi je već nekoliko nedelja bio završen. Stajali smo u redovima, pod stražom ruskih vojnika – Englezi, Amerikanci, Holanđani, Belgijanci, Francuzi, Kanađani, Južnoafrikanci, Novozelandđani, Australijanci, hiljade nas koji ćemo prestati da budemo ratni zarobljenici.

A na drugoj strani poljane bile su hiljade Rusa i Poljaka i Jugoslovena i tako dalje, pod stražom američkih

vojnika. Tamo, na kiši, obavljena je razmena – jedan prema jedan. O’Her i ja smo se, s mnogo drugih, uspenrali u američki kamion. O’Her nije imao nikakve suvenire. Skoro svi ostali jesu. Ja sam imao svečanu sablju Luftvafe, još uvek je imam. Onaj ostrvljeni mali Amerikanac, koga u ovoj knjizi zovem Pol Lazaro, imao je otprilike kilo dijamanata i smaragda i rubina i tako dalje. Skinuo ih je sa mrtvih u podrumima Drezdena. Tako mu je to.

Jedan idiotski Englez, koji je negde izgubio sve zube, čuvao je svoj suvenir u platnenoj torbi. Torba je počivala na mojim risovima. Ovda-onda bi zavirio u torbu i kolutao očima i krivio svoj usukani vrat, pokušavajući da ulovi da li ljudi žudno gledaju njegovu torbu. Pa bi drmao torbom po mojim risovima. Mislio sam da je to drmanje slučajno. Ali nisam bio u pravu. On je nekome *morao* da pokaže šta je u torbi, a beše dokonao da se u mene može pouzdati. Uhvatio je moj pogled, namignuo, otvorio torbu. Unutra se nalazio gipsani model Ajfelove kule. Obojen u zlatno. U model je bio ugrađen sat.

– Straobalna stvar – reče.

Prebacili su nas avionom u logor za oporavak u Francuskoj, gde su nas kljukali čokoladnim mlekom i drugom bogatom hranom dok svi nismo bili pokriveni salom kao u bebe. Onda su nas poslali kući i ja sam se oženio zgodnom devojkom koja je, takođe, bila pokrivena salom kao u bebe.

I dobili smo bebe.

A one su sad odrasle, a ja sam stari kenjac sa uspomenama i pal-mal cigaretama. Zovem se Jon Jonson, radim u Viskonsinu, radim tamo u pilani.

Ponekad, kasno noću, pošto moja žena ode u postelju, pokušavam da pozovem telefonom stare prijateljice. – Centrala, da li biste mogli da mi date broj gospođe Te i Te. Mislim da živi Tu i Tu.

– Žao mi je, gospodine. Takav pretplatnik ne postoji u imeniku.

– Hvala, centrala. Veliko hvala.

Onda pustim psa napolje, ili unutra, pa malo pričamo. Dajem mu na znanje da ga volim i on meni daje na znanje da me voli. Njemu ne smeta smrad na iperit i ruže.

– Ti si na mestu, Beljo – velim psu. – Jel' znaš, Beljo? Ti si na mestu.

Ponekad uključim radio i slušam neku govornu emisiju iz Bostona ili Njujorka. Kad puno popijem, ne podnosim muziku sa ploča.

Pre ili kasnije odlazim u postelju, a žena me pita koliko je sati. Ona uvek mora da zna koliko je sati. Katkad ne znam i kažem: – *Pojma* nemam.

Ponekad razmišljam o svome školovanju. Nakon Drugog svetskog rata izvesno vreme sam pohađao Univerzitet u Čikagu. Studirao sam na odseku za antropologiju. U ono vreme su predavali da među ljudima ne postoji ama baš nikakva razlika. Možda to još uvek predaju.

Druga stvar kojoj su nas učili bila je da niko nije smešan ili rđav ili odvratan. Nekoliko dana pre no što će umreti, reče mi otac: – Znaš, nikad nisi napisao priču u kojoj postoji zlodej.

Rekao sam mu da je to jedna od stvari koje sam posle rata naučio na koledžu.

Dok sam studirao za antropologa, ujedno sam radio kao policijski reporter slavnog Čikaškog biroa za gradske vesti, sa platom od dvadeset osam dolara nedeljno. Jednom su me prebacili iz noćne smene u dnevnu, tako da sam radio šesnaest sati bez prekida. Izdržavali su nas svi listovi u gradu i agencije i celo to društvo. A mi smo pokrivali sudove i policijske stanice i vatrogasce i obalsku stražu, čak tamo na jezeru Mičigen, i sve to. Sa ustanovama koje su nas izdržavale bili smo povezani pneumatskim cevima što su išle ispod ulica Čikaga.

Reporteri su telefonom javljali izveštaje piscima koji su sedeli sa slušalicama na ušima, a pisci bi kucali izveštaje na matrice. Izveštaji su umnožavani i trpani u čaure od mesinga i somota koje su pneumatske cevi potom proždirale. Najokoreliji reporteri i pisci bile su žene što su preuzele poslove muškaraca koji su otišli u rat.

I svoj prvi izveštaj morao sam da diktiram telefonom jednoj od tih poganih devojaka. Ticao se mladog veterana koji se zaposlio kao liftboj starinskog lifta u jednoj poslovnoj zgradi. Na prvom spratu vrata lifta su bila od ukrasnog izuvijanog železa. Železni bršljan je zmijuljio u otvore i iz njih. Tu je bila gvozdена grančica sa dve načvorene gugutke.

Taj veteran je odlučio da odveze lift u podrum, pa je zatvorio vrata i krenuo naniže, ali mu se burma zakačila za sve one ukrase. Tako je podignut u vazduh, pod lifta se spustio, izmakao mu ispod nogu, a vrh kabine ga je zgnječio. Tako mu je to.

I tako sam ovo javio, a žena koja je trebalo da otkuca matricu, upita: – Šta je kazala njegova supruga?

– Još ne znam – rekoh. – Tek se dogodilo.

– Pozovi je i izvuci joj izjavu.

– Šta?

– Predstavi se kao kapetan Fin iz policije. Kaži da imaš tužnu vest. Saopšti joj novost i vidi šta će reći.

Tako sam učinio. Kazala je ono što biste očekivali da kaže. Bilo je tu i odojče. I tako dalje.

Kad sam se vratio u kancelariju, ona žena-pisac me upita, za svoju ličnu informaciju, kako je zgnječeni momak izgledao kad je zgnječen.

Rekoh joj.

– Da li ti je to smetalo? – reče ona. Jela je filovanu čokoladu „Tri musketara”.

– Što bi mi, kog đavola, smetalo, Nensi – rekoh. – U ratu sam video mnogo gore stvari.

Čak i tada sam kao pisao knjigu o Drezdenu. U ono vreme to u Americi nije bio slavan vazdušni napad. Nije bilo mnogo Amerikanaca koji su znali koliko je bio gori, recimo, od Hirošime. Ni ja to nisam znao. Nije bilo velikog publiciteta.

Desilo mi se da na jednom koktelu ispričam o napadu, kako sam ga ja video, o knjizi koju ću napisati, jednom profesoru Čikaškog univerziteta. Bio je član nečeg što se zvalo Komitet za društvenu misao. A on je meni pričao o koncentracionim logorima i o tome kako su Nemci pravili sapun i sveće od sala mrtvih Jevreja i tako dalje.

Sve što sam mogao da kažem bilo je: – Znam, znam. *Znam.*

Drugi svetski rat je, nepobitno, sve načinio veoma okorelim. A ja sam počeo da radim u sektoru za odnose s javnošću kompanije „Dženeral elektrik” u Skenektediju,

država Njujork, i dobrovoljni vatrogasac u selu Elplos, gde sam kupio svoju prvu kuću. Šef mi je bio jedan od najkorelijih momaka koje ću ikad upoznati. Za vreme rata je bio potpukovnik u boltimorskom sektoru za odnose s javnošću. Dok sam bio u Skenektediju, stupio je u Holandsku reformističku crkvu koja je vaistinu veoma okorela crkva.

Ponekad bi me podsmešljivo upitao zašto nisam bio oficir, kao da sam nešto loše učinio.

Moja žena i ja izgubili smo svoje salo kao u bebe. Bile su to naše mršave godine. Prijatelji su nam bili silesija mršavih veterana i njihovih mršavih supruga. Najfiniji veterani u Skenektediju, smatrao sam, najljubazniji i najzabavniji, koji su najviše mrzeli rat, behu oni koji su se odista borili.

Tada sam otpisao Vazduhoplovstvu, moleći za pojedinosti o napadu na Drezden, o tome ko je izdao naređenje za napad, koliko je aviona obavilo napad, zašto su to učinili, kakvi su poželjni rezultati postignuti i tako dalje. Odgovorio mi je čovek, koji je, poput mene, radio u sektoru za odnose s javnošću. Kazao je da mu je žao, ali da su ti podaci još uvek strogo poverljivi.

Pismo sam glasno pročitao svojoj ženi, pa rekoh: – Poverljivi? Blagi bože – od *koga* ih čuvaju?

Tada smo bili Federalisti Ujedinjenog sveta. Ne znam šta smo sada. Valjda, telefondžije. Mi puno telefoniramo – ili bar ja telefoniram, kasno noću.

Nekoliko nedelja pošto sam telefonirao ratnom drugu, Bernardu V. O'Heru, stvarno sam otišao da ga vidim. To mora da je bilo 1964, ili tako nešto – već koje

je godine bila Svetska izložba u Njujorku. *Eheu, fugaces labuntur anni*. Zovem se Jon Jonson. Bio jednom mladić iz Stambola.

Poveo sam dve male devojčice, svoju kćer Neni i nje-nu najbolju drugaricu Alison Mičel. Nikada ranije nisu išle van Kejp Koda. Kad smo ugledali reku, morali smo da se zaustavimo, kako bi one mogle da malo stoje pored nje i o njoj razmišljaju. Nikad nisu videle vodu u tako dugačkom i uzanom, nezasoljenom obliku. Reka je bila Hadson. U njoj su živeli šarani i mi smo ih videli. Bili su golemi kao atomske podmornice.

Videli smo i vodopade, potoke što skaču sa litica u dolinu Delavera. Bilo je puno stvari zbog kojih je valjalo stati i gledati – a onda je bilo vreme da se pođe, uvek vreme da se pođe. Male devojčice su nosile bele haljine za izlazak i crne cipele za izlazak, tako da nepoznati odmah vide koliko su fine. „Vreme je da se pođe, devojke”, govorio sam. I pošli bismo.

I sunce je zašlo i večerali smo u jednom italijanskom restoranu, a onda sam zakucao na glavni ulaz divne kamene kuće Bernarda V. O’Hera. Nosio sam bocu irskog viskija poput zvona kojim se najavljuje večera.

Upoznao sam njegovu prijatnu suprugu Meri, kojoj posvećujem ovu knjigu. Posvećujem je, takođe, Gerhardu Mileru, drezdenskom šoferu taksija. Meri O’Her je školovana bolničarka, što je divna stvar za ženu.

Meri su se dopale dve devojčice koje sam doveo, pomešala ih je sa svojom decom, poslala ih sve na sprat da se igraju i gledaju televiziju. Tek pošto su deca otišla,

osetio sam da se ne sviđam Meri, ili da joj se *nešto* ne sviđa u toj noći. Bila je učtiva, ali ledena.

– Kuća vam je prijatna i udobna – rekoh i zaista je bila.

– Uredila sam je kao mesto gde možete da razgovarate, a da vam niko ne smeta – reče ona.

– Fino – rekoh, i zamislih dve kožne fotelje pored vatre u drvetom obloženoj sobi, gde dva stara vojnika mogu da piju i pričaju. Međutim, ona nas je uvela u kuhinju. Postavila je dve stolice s uspravnim naslonima uz kuhinjski sto sa tablom od belog porcelana. Tabla stola je vrištala odblesnutom svetlošću sijalice od dvesta sveća koja je visila nad njim. Meri je pripremila operacionu salu. Na sto je stavila samo jednu čašu koja je bila meni namenjena. Objasnila je da O’Her od rata ne podnosi žestoka pića.

I tako sedosmo. O’Heru je bilo nezgodno, ali nije hteo da mi kaže šta to nije u redu. Nisam mogao da smislim šta to u meni može toliko da razjaruje Meri.

Porodičan sam čovek. Samo sam se jednom ženio. Nisam pijanac. U ratu nisam napravio nikakvu svinjariju njenom mužu.

Sebi je spremila koka-kolu, dizala je veliku buku, treskajući poslužavnik sa kockama leda u sudoperu od nerđajućeg čelika. Onda je otišla u drugi deo kuće. Ali nije htela da se skrasi. Išla je po kući, otvarajući i zatvarajući vrata, čak je premeštala nameštaj da izduva ljutinu.

Upitah O’Hera šta sam to rekao ili učinio da se tako ponaša.

– Sve je u redu – reče on. – Ne brini o tome. To nema nikakve veze s tobom. – To je bilo ljubazno s njegove strane. Lagao je. To je imalo sve moguće veze sa mnom.

Tako smo pokušali da ne obraćamo pažnju na Meri i da se prisećamo rata. Ja sam potegao nekoliko gu-

tljaja šljoke koju sam doneo. Ponekad bismo se sme-
juckali ili osmehivali kako su se vraćale ratne priče,
ali nijedan od nas nije mogao da se seti ničeg dobrog.
O'Her se setio jednog momka koji se domogao sil-
nog vina, u Drezdenu, pre no što je bombardovan,
te smo morali da ga vozimo kući u kolicima s jednim
točkom.

To nije bila bogzna kakva tema za knjigu. Ja sam se
setio dvojice ruskih vojnika koji su opljačkali fabriku
satova. Imali su kola sa konjskom zapregom puna sa-
tova. Bili su srećni i pijani. Pušili su ogromne cigarete
savijene od novina.

To mu je bilo *to* što se uspomena tiče, a Meri je i da-
lje dizala buku. Konačno je ponovo došla u kuhinju po
još jednu koka-kolu. Izvadila je nov poslužavnik ledenih
kocki iz frižidera, tresnula ga u sudoperu, mada je već
bilo dosta izvađenog leda.

Onda se okrenula prema meni, dozvolila mi da vidim
koliko je ljuta i da je ljutnja meni namenjena. Govori-
la je sama sa sobom, tako da je to što je rekla bio samo
odlomak mnogo opširnijeg razgovora. – Vi ste tada bili
puka *dečica!* – rekla je.

– Šta? – rekoh.

– U ratu ste bili puka dečica – kao ona gore!

Klimnuh glavom u znak da je to tačno. Mi *jesmo* bili
budalasta nevinašca u ratu, na izmaku detinjstva.

– Ali vi to nećete tako napisati, zar ne. – To nije bilo
pitanje. To je bila optužba.

– Ne, ne znam – rekoh.

– E, *ja* znam – reče ona. – Pravićete se da ste bili lju-
di, a ne dečica, pa će vas u filmovima glumiti Frenk Si-
natra i Džon Vejn ili neki od onih drugih glamuroznih,

ratoljubivih, podlih matoraca. A rat će izgledati prosto čudesno, tako da ćemo imati još puno, puno ratova. I u njima će ratovati dečica kao što su ona gore.

Onda sam shvatio. Nju je rat činio toliko ljutom. Ni je želela da njena dečica, ili ičija dečica, budu ubijena u ratovima. A mislila je da ratove delimično podstiču knjige i filmovi.

I tako sam podigao desnu ruku i obećao: – Meri – rekoh – ne verujem da će ova knjiga ikad biti završena. Dosad sam sigurno napisao pet hiljada strana i sve ih bacio. No, ako je ikad završim, dajem ti časnu reč: u njoj neće biti uloge za Frenka Sinatru ili Džona Vejna.

– Znaš šta – rekoh – nazvaću je „Dečji krstaški pohod”. Posle toga bila mi je prijatelj.

O’Her i ja smo batalili prisećanje, otišli smo u dnevnu sobu, pričali smo o drugim stvarima. Zainteresovali smo se za onaj pravi dečji krstaški pohod, pa ga O’Her potraži u jednoj knjizi koju je imao, *Neobične popularne zablude i ludilo gomila* od Čarlsa Mekeja, LL. D. Prvi put je objavljena u Londonu 1841.

Mekej je imao loše mišljenje o *svim* krstaškim pohodima. Dečji mu se činio tek malčice prljavijim od deset krstaških pohoda za odrasle. O’Her je glasno pročitao sledeći prekrasan odlomak:

Istorija nas, na svojoj ozbiljnoj stranici, izveštava da su krstaši bili samo neuki i divlji ljudi, čije su pobude bile pobude čiste verske zatucanosti, a njihov put – put zaliven krvlju i suzama. Viteški roman, s druge strane, nadugačko i naširoko razglaba o njihovoj pobožnosti i junaštvu i svojim naj-

usplamtelijim i najraskošnijim bojama slika njihovu vrlinu i velikodušnost, neuništivu čast što su je za sebe izvojestili i velike usluge koje su učinili hrišćanstvu.

A potom je O'Her pročitao ovo: *Pa šta je, dakle, veličanstveni plod svih ovih borbi? Evropa je straćila milione iz svojih riznica i krv dva miliona svojih žitelja; a šaćica svadljivih vitezova je stotinak godina zadržala u vlasti Palestinu!*

Mekej nam je kazivao da je dečji krstaški pohod započeo 1213, kada su dvojica kaluđera došla na zamisao da u Nemačkoj i Francuskoj sakupe armije dece i prodaju ih kao roblje u severnoj Africi. Dobrovoljno se javilo trideset hiljada dece, misleći da idu u Palestinu. *Bila su to, nema sumnje, dokona i napuštena deca što vrve po velikim gradovima, odgajena na poroku i smelosti, veli Mekej, i spremna na sve.*

Papa Inokentije III je, takođe, mislio da deca idu u Palestinu, pa se ushitio. – Ova su deca budna dok mi spavamo! – rekao je.

Većina dece je brodovima odušana iz Marseja, a otprilike polovina se udavila prilikom brodoloma. Druga polovina je dospela u severnu Afriku, gde su ih prodali.

Usled izvesnog nesporazuma, neka deca su se javila na dužnost u Đenovi, gde ih nisu čekali brodovi trgovaca robljem. Tamošnji dobri ljudi su ih nahranili i smestili i ljubazno ispitali – zatim su im dali malo para i puno saveta i poslali ih natrag kućama.

– Živeli dobri ljudi Đenove! – reče Meri O'Her.

Te noći sam spavao u jednoj od dečjih spavaćih soba. O'Her mi je na noćni stočić stavio jednu knjigu.

Bio je to *Drezden: Istorija, pozorište i galerija* od Meri Endel. Knjiga je objavljena 1908, a uvod je ovako počinjao:

Nadamo se da će se ova knjižica pokazati korisnom. Ona pokušava da engleskoj čitalačkoj publici iz ptičje perspektive pokaže kako je Drezden dobio svoj sadašnji izgled, u arhitektonskom pogledu; kako se, blagodareći geniju nekolicine ljudi, muzički razvijao do današnjeg procvata; i da skrene pažnju na neke trajne umetničke spomenike koji su njegovu Galeriju načinili stecištem onih što traže neprolazne utiske.

Zatim sam dalje čitao malo istorije:

Tada, 1760, Drezden je preživeo prusku opsadu. Petnaestog jula počela je kanonada. Galerija slika se zapalila. Mnoge slike su bile prenete u Kenigštajn, ali su neke ozbiljno oštećene parčićima đuladi – pre svega Frančijino „Krštenje Isusovo”. Povrh toga, velelepni zvonik Krojckirhe, sa kojeg su danonoćno osmatrani pokreti neprijatelja, stajaše u plamenu. Kasnije je podlegao. U snažnom kontrastu sa tužnom sudbinom Krojckirhe, stajala je Frauenkirhe, a o obline njenog kamenog kubeta pruska đulad su odskakala poput kišnih kapi. Fridrih je konačno bio prinuđen da odustane od opsade, pošto je saznao za pad Glaca, kritične tačke svojih novih osvajanja. „Moramo poći u Šlesku da ne izgubimo sve.”

Pustoš i razaranja u Drezdenu bejahu bezgranični. Kada je Gete, kao mladi student, posetio grad, zatekao je tužne ruševine: „Von der Kuppel der Frauenkirche sah ich diese leidigen Trümmer zwischen die schöne städtische Ordnung hineingesät; da rühmte mir der Küster die Kunst des Baumeisters, welcher Kirche und Kuppel auf einen so unerwün-

schten Fall schon eingerichtet und bombenfest erbaut hatte. Der gute Sakristan deutete mir alsdann auf Ruinene nach allen Seiten und sagte bedenklich lakonisch: Das hat der Feind gethan!"

Sledećeg jutra, dve devojčice i ja pređosmo reku Delaver na mestu gde je prešao Džordž Vašington. Otišli smo na Svetsku izložbu u Njujorku, videli smo kako je izgledala prošlost, po Fordovoj automobilskoj kompaniji i Voltu Dizniju, videli smo kakva će biti budućnost, po kompaniji „Dženeral motors”.

I ja sebi postavih pitanja o sadašnjosti: koliko je široka, koliko duboka, koliko meni poklonjena zauvek.

Posle sam nekoliko godina predavao stvaralačko spisateljstvo u slavnoj Književničkoj radionici Univerziteta u Ajovi. Upao sam u neke savršeno bajne nevolje, ponovo isplivao. Predavao sam po podne. Ujutru sam pisao. Niko nije smeo da me uznemirava. Radio sam na svojoj slavnoj knjizi o Drezdenu.

Nekako u to vreme jedan fin čovek po imenu Simor Lorens sklopio je sa mnom ugovor za tri knjige, i ja rekoh: – U redu, prva će biti moja slavna knjiga o Drezdenu.

Simora Lorensa prijatelji zovu „Sem”. I ja sad kažem Semu: – Seme, evo te knjige.

Ona je ovako kratka i ispreturana i neskladna, Seme, jer o pokolju nema šta pametno da se kaže. Smatra se da su svi mrtvi, da više nikad ne treba ništa da kažu ili žele. Očekuje se da posle pokolja sve bude veoma tiho, i uvek jeste. Ako se izuzmu ptice.

A šta kažu ptice? Sve što ima da se kaže o pokolju, stvari kao što su: „Ćiju-ćiju-ći?”

Rekao sam sinovima da ni pod kojim uslovima ne smeju učestvovati u pokoljima i da vesti o pokoljima neprijatelja ne smeju da ih ispune zadovoljstvom ili razdraganošću.

Takođe sam im kazao da ne rade za preduzeća koja prave mašine za pokolje i da izražavaju svoj prezir prema ljudima koji misle da su nam takve mašine potrebne.

Kao što rekoh: sa svojim prijateljem O'Herom nedavno sam se vratio u Drezden. Smejali smo se kao ljudi u Hamburgu i Zapadnom Berlinu i Istočnom Berlinu i Beču i Salcburgu i Helsinkiju; u Lenjingradu takođe. To je za mene bilo vrlo korisno, jer sam video silesiju autentičnih pozadina za izmišljene priče koje ću kasnije pisati. Jedna od njih će biti „Ruski barok”, a druga „Ljubljenje zabranjeno”, zatim „Dolarski bar”, pa „Ako slučaj bude hteo”, i tako dalje.

I tako dalje.

Bio jednom avion Lufthanze koji je trebalo da leti iz Filadelfije preko Bostona za Frankfurt. Trebalo je da se O'Her ukrca u Filadelfiji, a ja u Bostonu, i odosmo na daleke pute. Međutim, Boston je pogodilo nevreme, tako da je avion iz Filadelfije leteo pravo za Frankfurt. A ja sam u bostonskoj magli postao nepostojeće lice, pa me je Lufthanza stavila u limuzinu zajedno sa drugim nepostojećim licima i poslala nas u motel da provedemo nepostojeću noć.

Vreme nije htelo da prođe. Neko se igrao satovima, i to ne samo električnim, već i satovima na navijanje. Velika skazaljka na mome satu bi jednom mrdnula i prošla bi cela godina, a potom bi opet mrdnula.

Tu nisam mogao ništa da učinim. Kao Zemljanin, morao sam da verujem u sve što kažu satovi – i kalendari.

Bejah poneo dve knjige koje sam nameravao da čitam u avionu. Jedna se zvala *Reči za vetar* od Teodora Retkea i evo šta sam u njoj našao:

*Budim se u san, i buđenje sporo usvajam.
Svoju sudbu osećam u onom čega ne mogu da
se bojim.*

Učim idući kuda moram.

Moja druga knjiga bila je *Selin i njegova vizija* od Erike Ostrovski. Selin je bio hrabar francuski vojnik u Prvom svetskom ratu – sve dok mu nije pukla lobanja. Posle nije mogao da zaspi i imao je šumove u glavi. Postao je lekar i danju lečio sirotinju, a cele noći pisao groteskne romane. Nikakva umetnost nije moguća bez plesa sa smrću, pisao je.

Istina je smrt, pisao je. Dično sam se borio protiv nje dokle god sam mogao... igrao sam s njom, kitio je, vrteo je u valceru... ukrašavao je vrpcama, draškao je...

Vreme mu je bilo opsesija. Gospođica Ostrovski me podseti na onu zapanjujuću scenu u *Smrti na otplatu* gde Selin pokušava da zaustavi jurcanje ulične gomile. On vrišti na hartiji: *Naterajte ih da stanu... ne dajte da se više*

uopšte kreću... Tako, zaledite ih... Jednom za svagda... Tako da više ne iščezavaju!

U svojoj sobi u motelu prelistavao sam hotelsku Bibliju tražeći priče o velikim pomorima. *I kad sunce ogranu po zemlji, Lot dođe u Sigor, čitao sam. Tada pusti Gospod na Sodom i na Gomor od Gospoda s neba dažd od sumpora i ognja. I zatre sve one gradove i svu onu ravan, i sve ljude u gradovima i rod zemaljski.*

Tako mu je to.

U oba ta grada živeli su grešni ljudi, kao što dobro znamo. Svetu je bolje bez njih.

A Lotovoj ženi je, naravno, rečeno da ne gleda iza sebe gde su bili svi ti ljudi i njihove kuće. Ali ona je *pregledala* iza sebe, i ja je zbog toga volim, jer je to bilo tako ljudski.

I tako je pretvorena u stub soli. Tako mu je to.

Ljudi ne treba da se osvrću iza sebe. Ja to svakako više neću činiti.

Sad sam završio svoju ratnu knjigu. Naredna koju napišem biće uživacija.

Ova je promašaj, i morala je biti, jer ju je napisao stub soli. Ovako počinje:

Čujte:

Bili Pilgrim se otkao iz vremena.

Završava se ovako:

Ćiju-ćiju-ći?

Kurt Vonegat
KLANICA PET
ILI DEČJI KRSTAŠKI RAT

Za izdavača

Dijana Dereta

Glavni i odgovorni urednik

Aleksandar Šurbatović

Lektura i korektura

Aleksandra Šašović

Likovno-grafička oprema

Jana Vuković

Prvo DERETINO izdanje

ISBN 978-86-6457-002-2

Tiraž

1000 primeraka

Beograd 2015.

Izdavač / Štampa / Plasman

DERETA doo

Vladimira Rolovića 94a, 11030 Beograd

tel./faks: 011/ 23 99 077; 23 99 078

www.dereta.rs

Knjižare DERETA

Knez Mihailova 46, tel.: 011/ 26 27 934, 30 33 503

Banovo brdo, Dostojevskog 7, tel.: 011/ 35 56 445, 30 58 707

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.111(73)-31

ВОНЕГАТ, Курт, 1922-2007

Klanica pet ili dečji krstaški rat/Kurt Vonegat;
prevod Branko Vučićević. – 1. Deretino izd. – Beograd:
Dereta, 2015 (Beograd: Dereta). – 200 str.; 21 cm. –
(Biblioteka XX vek)

Prevod dela: Slaughterhouse-Five, or The Children's
Crusade/Kurt Vonnegut, Jr. – Tiraž 1.000

ISBN 978-86-6457-002-2

COBISS.SR-ID 216386316